

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp | Sociologi C | Höstterminen 2011

Det delade klassrummet

– Det sociala rummets betydelse för
särskiljande.

Av: Destine Cicek & Zine Kobba
Handledare: Nikolay Zakharov

Förord

Vi vill först och främst passa på att tacka Nikolay Zakharov för all handledning vi har fått för att få fram en utförlig uppsats och samtidigt vill vi tacka alla studenter som har ställt upp på våra intervjuer.

I denna uppsats har vi båda författare samarbetat med texten och vi ansvarar för innehållet i denna uppsats.

Zine Kobba & Destine Cicek.

Sammanfattning

Efter tre års studier på Södertörns högskola har vi som studenter upplevt att det finns en stor uppdelning i klassrummen mellan studenter med utländsk bakgrund och etniskt svenska studenter. Deras placeringar i klassrummet bildar ett mönster utifrån studenternas yttre skal. Syftet med studien är att förstå vilken effekt studenternas sociala ordning har på hur de kommer att placera sig i klassrummet. Vi har använt oss av en kvalitativ studie där vi främst har observerat olika klassrum på Södertörns högskola och även intervjuat några studenter. Resultaten har bl.a. visat att studenternas uppdelning i klassrummet uppstår utifrån studenternas tidigare erfarenheter med individer och utifrån en viss gemenskap de känner med sin egen grupp. Resultaten har även visat att detta mönster som uppstår i klassrummet är en reproduktion av mönstret som finns i det större sociala rummet, nämligen samhället. **Nyckelord:** Klassrummet, sociala rum, rasifiering, etnicitet, beslutstagande, reproduction

Abstract

We have, after three years of studying at Södertörns University Collage, experienced that there is great division in the classroom between students of foreign origin and ethnically Swedish students. How the students choose to place themselves in the classroom form a pattern on the basis of students' outer shells. The aim of this study is to understand what impact the student's social orders has on the position they choose in the classroom. We have done a qualitative study where we have observed different classrooms at Södertörns University College, and also interviewed some students. The results have particularly shown that the students' divisions in the classroom arise from the student's previous experience with individuals and the student's solidarity that they feel with their own group. The results have also shown that this pattern that occurs in the classroom is a reproduction of the pattern found in the larger social space, the society.

Keywords: Classroom, social room, racialization, ethnicity, decision making, reproduction.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Efter tre års studier på Södertörns högskola har vi märkt en skillnad på hur uppdelat det är i klassrummet mellan studenter som är utländska och studenter som är svenska, dvs. *de som till utseende bemärker ett utländsk och svensk ursprung*. Hur de sätter sig i klassrummet gör att en form av ett mönster som grundas på uppdelning bildas utifrån studenternas utseenden. Vi vill förstå anledningarna till att studenter delar upp sig i klassrummet med grund i om denna etniska uppdelning verkligen finns. Resultaten har uppvisat att uppdelningen som finns bland studenterna är påverkad utifrån deras erfarenheter av att möta främmande människor och den enormt laddade känslan av att tillhöra en viss grupp är det som hela tiden gör så att uppdelningen kvarstår. Detta sammankopplas till klyftorna i samhället eftersom studenterna tillämpar samma funktion i klassrummet som de gör i det stora samhället.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte	1
2.1 Frågeställningar	2
2.2 Avgränsningar	2
3. Teoretiska Utgångspunkter/Litteraturöversikt	3
4. Metod	6
5. Resultat och Analys	7
5.1 Klassrummet (Sociala rum)	7
5.2 Rasifiering/Etnicitet	13
5.3 Beslutstagande	21
5.4 Reproduktion	25
6. Slutsats	34
7. Referenser	41
Bilagor	42

1. Inledning

”Jag lovar dig, dom svenskar som bodde i Näsby, man trodde inte att dom var svenskar eftersom dom liksom med mening talade med brytning för att ändå passa in i samhället”. (Andersson 2003, s. 59)

Människor använder flera sorters metoder för att gruppera individer både psykiskt och fysiskt i rummet. Första intrycket av en viss grupp eller när man börjar interagera med olika människor, det är då man placerar in personer i olika fack för att vidare välja vem man själv som individ tillhör och bör umgås med.

Den första blicken i rummet är viktig när människor intar en position, det är då man ser – uppfattar och bedömer och därefter väljer sin plats i rummet.

Därför blir människors utseende, ras, etnicitet eller med ett sammanfattande begrepp människans yttre skal, det som gör så personer runt omkring närmar sig eller blir avståndstagande.

Det finns många former av olika grupperingar, grupperingar brukar oftast baseras på särskiljande eller gemenskap, eller så uppstår särskiljandet av gemenskapen.

2. Syfte

Ett samhälleligt problem preciserar hur människor intar positioner och hur grupperingar sker i samband med exempelvis deras personliga egenskaper, men det tänkvärda är att lyfta upp det sociologiska perspektivet på hur detta sker i mindre rum då den första blicken i rummet blir mer påtagligt.

Med enklare ord kan detta förklaras genom att människors grupperingar i det samhälleliga kan bero på deras klasspositioner, deras ekonomiska tillstånd eller den geografiska platsen de väljer att röra sig på.

Men när samma form av gruppering sker på en mindre yta i t.ex. klassrummet, då studenterna inte har en aning om den andre studentens bakgrund dvs. om studenten har det ekonomiskt stabilt, om studenten är målmedveten eller en ambitiös student – så sker ändå samma form av gruppering från och med att studenterna går in i klassrummet.

Efter tre års studier på Södertörns högskola har vi vid alla föreläsningstillfällen samt seminarietillfällen lagt märke till hur studenterna sitter i klassrummet – en markant

fördelning mellan studenter med utländsk bakgrund och etniskt svenska studenter. Denna fråga har drivit oss till att fokusera på om detta finns i alla klassrum eller om det bara sker i vissa fall, dvs. om det finns ett mönster eller om det beror på slumpen. Syftet med denna studie är att fokusera på den sociala ordning som driver människors sätt att placera sig i det sociala rummet, dvs. hur de *producerar och reproducerar* det större rummets ”krav” i det mindre sociala rummen och på vilka grunder detta sker.

2.1 Frågeställningar

Våra frågeställningar som vi kommer fokusera på är:

- Vad ligger bakom den första blicken/insynen som studenterna får av klassrummet? – vilka faktorer får de att placera sig på olika sätt i klassrummet? (Finns det någon form av ”fritt utrymme”).
- Finns det någon omedveten rasifiering av klassrummet och är detta ett mönster som går att se i de flesta klassrum, ifall detta mönster finns – hur producerar vi detta mönster under varje tillfälle?

För att frågorna inte ska uppfattas som abstrakta kommer vi att utgå ifrån fyra block/teman under arbetets gång, dessa teman kommer ligga till bakgrunden för frågeställningarna, dessa är:

- Klassrummet (sociala rum)
- Rasifiering/Etnicitet
- Beslutstagande
- Reproduktion

2.2 Avgränsningar

Studien riktar sig till Södertörns högskola och studenter på akademisk nivå. Syftet bakom denna avgränsning ligger till att antalet *studenter med utländsk bakgrund och etnisk svenska studenter* är ganska jämnt fördelat samt är skolan geografiskt placerat på ett sådant sätt att det är lätt för alla olika människor att ta sig dit.

Därmed har skolan en väldigt bra blandning av studenter från olika levnadsstandarder samlats på högskolan.

Studenter diskuterar dagligen om samhällsklasser, genus, etnicitet, raser etc. därmed finner vi intresseväckande frågor om dessa studenter som diskuterar kring dessa termer som ett problem men ändå väljer att reproducera dessa termers innebörd på den plats de befinner sig på.

På detta sätt prioriterar vi att avgränsa oss till studenterna på en akademisk nivå eftersom de både är medvetna kring den samhällseliga diskussionen kring uppdelning och etnisk segregation, men trots det reproducerar detta fenomen vid det tillfälle de får att egentligen bryta mönstret. Trots att diskussionen ofta uppkommer i relation till det problematiska av uppdelningen i samhället, detta innebär att de som exempelvis läser humaniora/samhällsvetenskapliga ämnen dagligen diskuterar etnisk segregation men kanske inte själva tänker på hur studenterna runt om i klassrummet sitter placerade.

3. Teoretiska utgångspunkter/Litteraturoversikt

För att förstå hur människor bedömer andra människor krävs socialpsykologiska förklaringar därför blir det relevant att fokusera på kring människors utrymme att förklara sig själva med hjälp av gruppen och utseendemässigt. Detta är för att få en insyn på hur det yttre ger ett intryck i det inre (hos individer).

Goffman, Simmel och Mead formulerar teorier kring hur människor interagerar och vad som händer vid dessa tillfällen. Alla tre fokuserar på olika områden men grunden ligger i individers medvetna eller omedvetna handlingsimperativ vid mötet med andra människor.

Men för att förstå vad etnicitet, rasism och andra begrepp som kan komma att spegla arbetets formuleringar väljer vi att lägga studiens bakgrund ifrån boken *Etnicitet och nationalism* som är skriven av Thomas Hylland Eriksen. Eriksen menar att etniciteten uppstår och blir viktig inom sociala situationer så som när människor interagerar med varandra (Hylland Eriksen, 2007, s. 9). Med detta menar han att när människan möter en annan så blir det genast viktigt att kunna identifiera den personen framför i relation till sig själv.

På samma sätt agerar studenterna vid eventuella möten med andra studenter då man genom etniska gruppindelningar känner eventuella gemenskaper.

Själva termen *etnicitet* har flera olika betydelser när man använder begreppet, det som tyder på vilken tolkning av etniciteten du använder är till vilken studie du använder begreppet till. Men ett gemensamt angreppssätt är att man ser etniciteten som ett sätt

som har med klassificering av människor och grupper att göra (Hylland Eriksen, 2007, s. 12).

Det som tidigare skrevs angående att etnicitet har olika betydelser ligger till grund i att när man talar om etnicitet i en social relation kan denna gång betyda något annat än när man talar om etnicitet i nationalistiska termer. Men i slutändan handlar det om att gruppera sig själv och andra. Grupperingar kan t.ex. ske i form av klassificerad gruppering, genus baserad gruppering eller etnisk gruppering, vilket vi fokuserar på. Men det viktigaste att komma ihåg är att grupperingarna är ett sätt att påvisa likheter eller olikheter oavsett vilken grund dessa ligger till.

Begreppet är återkommande i studien och därför viktigt att få en förklaring till hur vi kommer att definiera och använda begreppet i vår studie.

Goffman beskriver hur interaktionen mellan människor upprätthålls genom att man ständigt genomgår en form av ett rollintagande samt att människorna runt omkring en uppfattar rollerna och är bra medspelare.

Goffmans studier är inte utformade kring individer eller samhället i stort, utan hans interaktionsteorier underlättar för att förstå kopplingen mellan individ och samhälle men även individ och grupp (Johansson, 2004, s. 94). Goffmans teorier kring socialpsykologiska handlingar förklaras oftast på en mikronivå dvs. på en individnivå. Goffmans teorier kan eventuellt underlätta tolkningen vid situationer då roller, symboler eller andra abstrakta ting som individerna använder då de markerar sig i klassrummet, hans interaktionsteorier får individen att gå ett steg längre i det känslomässiga planet då man på ett lättare sätt förstår varför man ibland kan bete sig på ett visst sätt som man inte skulle gjort annars.

Simmel däremot beskriver teorier differentiering av samhället, han beskriver hur individer objektiverar kulturen och problematiserar begreppen som är relaterade till individen som social varelse (Johansson, 2004, s. 130).

Hans teorier går att relatera till hur människorna i dagsläget ständigt använder olika metoder för att tyda på en differentiering på samma sätt kan man hantera studenternas olika klädstilar eller utseenden likt en magnet, då utseendet kan dra till sig andra studenter och känna likhet men även stöta bort och känna olikhet.

Simmel talar även om mentalt och symboliskt rum och kollektiv identitet, det mentala och symboliska rummet är mer formulerat kring samhället och geografiska områden

som skapar abstrakta tankar kring tillhörighet men detta kan även tillämpas på mindre ytor som exempelvis klassrummet.

Den kollektiva identiteten tar sig an när man börjar bilda sociala grupper, i boken *Socialpsykologi* så tar Thomas Johnsson upp exempel om grupper som exempelvis samlas för ett visst syfte som fred, politik etc. på liknande grunder har studenterna en samlingspunkt för att diskutera deras ämnesval och det som rymmer i utbildningen de väljer att ta (Johansson, 2004, s. 161). Medan Simmels diskussion kring den kollektiva identiteten och de sidobegrepp som inrymmer i samlingsbegreppet ”kollektiva identiteten” är relevant för att diskutera studenterna som en ”social grupp”.

Symbolisk interaktionism som diskuterats av flera sociologer är ett begrepp som även Mead utvecklar sina teorier ifrån men mer utvecklat till en plastisk individ som utesluter religiösa åsikter och traditioner, utan har frigjort sig från dessa sociala krav och väljer att förändra sig själv och andra människor runt omkring sig, han menar att självet och det sociala ständigt är i en rörelse. Kortfattat så skapas samhället genom individers handlingstyper och att det alltid sker i nuet (Johnsson, 2004, s. 84). Den plastiska individ är den benämning som Mead formulerat för människan som formas av påfrestelser utifrån och inte präglar sin individualitet kring religion eller andra traditioner. Meads sätt att hantera dessa teorier är ett steg djupare för studien eftersom den hanterar den produktion och reproduktion av vår diskussion kring mönstret av det ”lilla klassrummet”.

Men även hur man som individ ständigt formas utifrån ”den andre” dvs. en bild av hur en individ bör vara, en avspeglning av samhället och de andra människorna i stort för att sedan tillämpa detta vid det egna identitetsskapandet. Identitet och studenternas självidentitet är en stor del när andra studenter bemöter studenten.

Åsa Andersson har gjort en tidigare forskning och skrivit boken *Inte samma lika* som handlar om identifikation hos tonårsflickor i en multietnisk stadsdel, denna forskning hanterar inte riktigt det problemet vi söker efter utan den får vår studie att komma närmare differentieringsgrunder studenterna tillämpar på varandra och även deras tankegångar kring hur man skapar en gruppidentitet i gruppen. Då Andersson hanterar differentieringsgrunderna utifrån ungdomarnas perspektiv och deras talan.

4. Metod

När man som student upplever att det finns en uppdelning mellan utländska studenter och svenska studenter kan det vara problematiskt att enbart uppge att det finns ett sådant fenomen, vi valde att undersöka detta mönster på Södertörns högskola genom deltagande observationer då vi slumpmässigt under föreläsningar gick in utan att studenterna hade en aning om varför vi var där, detta pga. att vi ville få en helhetsbild av hur olika klassrum och hur klassrummets positioner var uppdelade.

Sedan skapade vi en sammanfattande bild av detta för att jämföra klassrum med varandra och se om detta mönster var bestående (Se bilaga 1).

Vi definierar de svenska studenterna utifrån att de är etniskt svenska, och de utländska studenterna utifrån att de har någon annan etnisk bakgrund. Detta handlar alltså om *synliga invandrare och synliga svenskar, då utseendet får den avgörande rollen i uppdelningen.*

Eftersom att studenterna i de flesta fall inte känner till varandra, utgår vi utifrån studenternas utseenden – ifall de ser ut att vara svenskar eller utländska, eftersom att ”första blicken” kan bidra till varför de placerar sig som de gör i ett klassrum.

Sedan valde vi slumpmässigt ut studenter som rörde sig i skolans område för att fråga hur deras syn på klassrummet såg ut, våra frågor var väldigt enkelt formulerade eftersom vi inte ville att studenterna skulle känna kravet av att svara på det sätt de trodde att vi ville höra svaren, dvs. vi vill inte ha svar på segregation, etnisk segregation eller samhället utan svaret skulle hämtas utifrån det känslomässiga planet och därefter bearbetas utifrån tanken kring att de sitter i ett socialt rum med individer som är där för samma syfte.

Detta gjorde vi för att studenten skulle koppla bort alla inlärd begrepp och svara utifrån dennes eget tycke, samt för att få oarbetade tankar kring fenomenet, sådana som inte är präglade av litteratur eller skoldiskussioner.

Det slumpmässiga valet av klassrum och de enkla frågorna var för att resultatet skulle bli så riktigt som möjligt för att utesluta risk för ett snedvridet resultat.

Bearbetningen av råmaterialet gavs till resultat av en bilaga som sammanfattar de klassrum som studerats (Se bilaga 1). Intervjuszvaren gav oss en helhets bild av hur medstudenterna på högskolan uppfattade uppdelningen mellan utländska studenter och svenska studenter. Intervjuszvaren ska tillämpas under arbetets gång för att se om mönstret och teorierna kan förklaras av studenternas tankar eller tvärtom.

Intervjuszvaren uppkommer som citat men är även grunden till diskussionerna i arbetet

då både intervjusvar och teorier diskuteras tillsammans. Vi har namngett vissa studenter som vi har intervjuat med deras etniska bakgrund som kommer att framkomma då citat används.

Då studenternas formuleringar kring klasskamraten handlade om trygghetskänsla och konstruerade tillskrivningar på den andre gruppen som fick studenten att gruppera sig. Eftersom vi inte vill dra en slutsats utifrån en egen erfarenhet så skulle de slumpmässigt utvalda klassrummen på Södertörns högskola samt intervjuerna vara det lämpligaste sättet att se om detta var ett bestående mönster.

Den valda metodens begränsningar som gjordes var för att förstå eventuella tankar studenten hade om sitt klassrum och sina klasskamrater. Vi hade även kunnat ställa frågor om den etniska segregationen i klassrummet men vi valde att utesluta sådana frågor som fick studenten att börja fundera över de vardagliga diskussionerna kring etnicitet, rasism och andra begrepp som hänvisar till problemet.

5. Resultat och analys

5.1 Klassrummet (*sociala rum*)

Klassrummet är den plats där grupperingar och mönster av särskiljande får utrymme att verka. Det som uppenbaras i ett flertal sociala rum finns även i våra klassrum dvs. grupperingar oavsett orsak. Klassrummet är även en miniatyr av samhället och det är i detta rum vi studenter producerar och reproducerar samhällets krav.

Det människor väljer att göra i ett rum är det som sammanfattar rummets betydelse. För att kunna förstå vad rumslighet innebär gäller det att förstå de mänskliga aktiviteter som pågår i rummet. Ett rum kan ses som en plats för gemenskap med ett gemensamt handlande. Vad en grupp gör i ett rum, eller hur en grupp handlar, präglar vilken betydelse rummet får. Rummet blir en upplevd plats för de olika individerna (Peterson, Svensson, m.fl. 2003, s.115-116).

Rummet finns till som en avgränsning där individer behöver en form av aktivitet, antingen rörlig eller bara någon tanke som existerar i rummet så den avskiljs från resterande rum. På samma sätt är just klassrummet en mur likt andra murar, som har sina krav för att människor ska bli insläppta där och skolans område förblir platsen för att ta sig till en annan plats. Det kan b.la. handla om slutbetyg för att bli antagen till skolan och därmed bli insläppt bakom väggarna klassrummen utgör, för att sedan söka vidare sig till andra rum när studierna är avklarade. När studenterna anländer till

skolan så har de säkert i åtanke om att klara sina studier och funderar inte mycket på hur de som individer fortfarande i klassrummet avbildar samhället och skapar en miniatyr av den etniska uppdelning som existerar i samhället.

I de olika klassrummen ser vi ett upprepat mönster där de utländska studenterna oftast sitter tillsammans och de svenska studenterna sitter tillsammans. I vissa klassrum kunde vi se att mönstret bröt sig lite, då det fanns ett fåtal svenska studenter som satt med utländska studenter, och vice versa (Se tabell 1; Klassrum 2, 12, 13, 18, 20). Det är i rummet som studenterna väljer att positionera sig själva som bidrar till att detta mönster träder fram.

De människor som väljer att studera vidare på en akademisk nivå kan göra detta av en mängd olika anledningar, (dvs. utbildningsnivå), för att fördriva tiden i väntan på arbete etc. sedan finns det studenter som är på plats för att skapa sig ett bredare kulturellt kapital, men som fortfarande präglas av tidigare livserfarenheter och inte har begett sig in på striden om att komma till en högre rangordning.

Sociala eller större geografiska rum kan vara problematiska eftersom de skapar en möjlighet för människor att bilda gemenskaper samt särskiljande, då människor använder varandra som spegelbilder. Den som är som oss, är vår gruppmedlem, men den som inte ser ut som oss tillhör den andra gruppen.

I det sociala kapitalet ingår ett nätverk, det kan vara kretsen studenterna väljer att förhålla sig till när det blir tal om rummet i fråga. Utifrån intervjuerna uppfattas klassrummet som platsen där särskiljandet och sammanhållningen får utrymme att verka. Detta ger upphov till studenternas handlingsimperativ samt deras sätt att tänka. Då det sociala rummets fördelning sker mellan studenterna och t.ex. det fria utrymmet.

Det fria utrymmet som är röd markerat (Se bilaga 1) kan vara en plats där studenterna erbjuder skillnad mellan de själva som ”en grupp studenter” i stort och professors plats att placera sig. På denna plats får läraren en yta för sig själv, då han/hon blir placerat av studenterna som grupp i ett eget och överordnat fack.

Läraren kan t.ex. göra gester och andra uttalanden som studenterna inte säger emot eftersom läraren har den platsen studenterna ser som överordnat. Reaktionen mot läraren eller strävan efter att visa sig som en stark grupp av studenter finns inte i samma utsträckning när det handlar om det fria utrymmets positioner (Se bilaga 1, ”fria utrymmet”). I intervjuerna framkom det att alla givetvis var medveten om sin

plats de satt på i relation till lärarens plats men, de uttalade sig även om att det ibland finns lediga platser i klassrummet som också kan verka som en plats för studenter som känner en förvirring av vilken grupp de tillhör. Ibland kan studenter inte identifiera sig med någon speciell grupp, då denne kan sitta nästan ”var som helst” men då är det andra faktorer som får studenten att röra på sig i klassrummet. Dessa faktorer kan bero på att ett antal studenter som förklarade detta fenomen utgick ifrån personliga orsaker sådana som hörsel eller synfel.

En klass kan ses som ett nätverk där studenterna då och då hälsar på varandra, där vissa studenter umgås med varandra, gör uppgifter ihop och där vissa studenter dessutom umgås med varandra på fritiden, medan det finns de studenter som inte har någon kontakt alls med varandra.

I den grupp av studenter som umgås med varandra finns det ofta de studenter som väljer att planera, styra och höras mest medan det finns de studenter som endast hänger med.

Den student som styr kan i vissa fall ursprungligen endast ha två vänner i gruppen, som i sin tur tar med efterföljare. Då expanderas den gruppen och blir större. När en föreläsning ställs in, eller tentaresultatet kommer börjar en student att föra vidare detta som i ett slags ”snöbollschema” där en student först ringer upp eller talar om informationen för någon annan student, som i sin tur förmedlar detta vidare. Detta nätverk kallas för *trädnätverk* eller dessutom *hierarkiskt nätverk*, där förbindelserna knyts indirekt genom att det skapas olika knutpunkter genom studenterna.

I vissa fall kan dessutom medlemmarna av ett visst nätverk inte ha någon aning om vilka det är de är förbundna med (De Swaan, 2004, s. 25-27).

Studenter på Södertörns högskola väljer att förklara tentaresultat ihop med de telefonnummer de har på mobilen.

”Jag ringer de studenter jag har numret till, dom andra hör väl av sina vänner”, svarar en student. Det må vara alldeles riktigt att man enbart hör av sig till de som studenten har telefonnummer till, men studenterna glömmer att det finns en grund till varför nätverket är begränsad utifrån deras egna initiativ. Dessa nätverk visar sina spår i de olika klassrummen på Södertörns högskola. Studenterna må tillhöra samma klass, ett stort nätverk, men de har olika förbindelser och grupperingar i själva nätverket och samtidigt skapar de ett eget nätverk.

Genom att vissa studenter placerar sig på olika platser i klassrummet visar de att de har tagit det första initiativet, och de studenter som sedan kommer och sätter sig efter

blir efterföljarna. Efterföljarna kan på så vis vara de som skapar denna skillnad på hur man placerar sig i rummet, eftersom att de kan välja att sätta sig var som helst i klassrummet, men väljer att sätta sig bredvid en student de känner mer tillhörighet med. Nätverken utvecklar relationer inom den utvalda gruppen men utesluter de andra studenterna som befinner sig utanför gruppens gränser. Dessa relationer behövs i de flesta fall, dels för att människor oftast vill känna att de har någon att relatera sig själva till, men samtidigt för att använda människor som de kan distansera sig till.

Durkheim beskriver *en grupp med stark sammanhållning som en grupp där det ofta utbyts tankar, idéer och känslor mellan människorna i gruppen. En person kan se gruppen som ett moraliskt stöd då den inte behöver känna sig beroende av sig själv, utan att den blir beroende och delaktig av en större grupp.* Att gruppen visar sig så stark gör att de flesta väljer att fortsätta tillhöra gruppen och följa de regler som kan komma att sättas upp för just den gruppen. Det handlar alltså om att individer kan välja att ingå i en grupp för att stärka sin egen identitet, och inte för att de är rädda för att få någon sanktion ifall de inte ingår i den gruppen.

Gruppsyck brukar oftast nämnas med en negativ klang, men det behöver inte alltid vara så. Människor kan vara redo att följa de regler som har sätts upp för en majoritet eftersom att de själva vill tillhöra den större gruppen. På så vis kan en individ verka vara osjälvständig. Däremot bör man se gruppen som en interaktionsprocess där de människor som ingår i själva gruppen försöker experimentera fram olika gruppssymboler, gruppvärderingar eller även en gruppidentitet. Skulle det hända att någon börjar bete sig som de andra i gruppen (som skulle kunna ses som gruppsyck) kan det handla om att individerna helt enkelt anser att det är värdefullt att bete sig så (Johansson, 2007, s.56-57).

När studenterna för första gången går in i klassrummet, väljer de sina platser, då majoriteten av studenterna inte känner varandra. De intog då sina platser i klassrummet, och med tiden började studenterna lära känna varandra i mindre grupper. Dessa grupper kommer ganska snabbt att visa ett mönster i klassrummet. Att studenterna väljer att sätta sig som de gör i klassrummet kan ses som ett slags klassiskt gruppsyck, att studenterna känner att de behöver sätta sig med de som ser ut som dem för att de inte ska bli bestraffade av gruppen. Men även en känsla av felval uppenbaras hos studenten som en underliggande känsla och styrande faktor som inte uppenbaras i den klara tanken utan som ett spår i handlingen.

Studenterna kanske placerar sig som de gör i klassrummet eftersom att de finner det värdefullt att sätta sig som de gör. Det kan handla om interaktionen de har med varandra under pågående föreläsningar, genom att de kan känna sig bekväma att ställa frågor till varandra när de inte förstår vad föreläsaren menar, då det förekom under intervjuerna att trygghet var en av de största anledningarna till varför studenterna placerade sig som de gjorde.

”När man sitter bredvid en svensk från en förort har man mer närhet än vad man har med en svensk som kommer från ett svenneområde” (Citerat av intervjuperson Turk).

De båda svenska individerna som intervjupersonen på ett abstrakt plan jämför med varandra skiljer sig inte från varandra när det gäller etnicitet, men intervjupersonen menar att det finns skillnad mellan människor med samma etnicitet också beroende på var studenterna är och har varit bosatta. Men det behöver inte vara enda anledningen till att man inte närmar sig andra studenter. Människor idag har inte samma behov av att beblanda sig och närma sig främmande personer på samma sätt som förr, då vi idag har andra kommunikationsmöjligheter som telefon, internet eller andra elektroniska medier som gör så att individer kan kommunicera med människor som inte befinner sig på samma geografiska plattform (Johansson, 2004, s. 102). Då studenter inte känner samma behov av att behöva införskaffa sig en större umgängeskrets utan behåller sina egna på fritiden och kommunicerar inte mer än nödvändigt med de andra medstudenterna. Detta är även något som uppkom i intervjuerna med studenterna då de förklarade att man ”i Stockholm lever ett lite mer individuellt liv och att alla studenter kommer från olika platser i Stockholm och även runt om i Sverige och därför har de inte samma behov av att närma sig än vad de skulle ha om de studerade i en mindre stad”. Individen i Stockholm blir som en varelse av alla nya teknologiska sätt att kommunicera och binda kontakter. Den medstudenten man får en uppgift ihop med behöver studenten inte möta på ett närmare sätt utan de kan även kommunicera genom dator eller telefon. Därför finns inte behovet av att skaffa sig en krets på samma sätt som gjordes förr eller i andra städer. Det handlar inte om att Stockholm är en mer utvecklad stad i Sverige, utan det ligger i att alla bor så utspridda runt om kring staden så för studenten kan det ta antingen två minuter att ta sig till skolan eller en timme, det kanske är därför man föredrar distans till andra studenter och arbetar på eget håll.

Anledningen till att studenterna jämförde Södertörns Högskola med en mindre stads universitet grundas i att deras uppfattning är att studenter har en mer sammanhållning oavsett deras tidigare bakgrund när de placeras i mindre städer pga. Studier. Då studenterna har flyttat ifrån sina familjer och medstudenter blir ens nya ”familj” och därför måste de bygga sådana relationer för att inte känna sig allt för ensamma.

Intervjusvaren visar hur studenterna upplever att den geografiska platsen påverkar hur de interagerar med varandra då de visar att distanstagande i storstaden Stockholm är mer förekommande än i mindre städer.

Detta kan även vara en faktor till hur bunden studenterna känner sig till de övriga medstudenterna eller hur avståndstagande man blir. Intervjusvaren lyfter antagandet angående individuella livsstilen i storstaden.

”På Södertörns högskola har man antingen vänner från tidigare eller så hittar man pluggvänner” (Citerat av intervjuperson Chile).

Studenterna ingår inte i några intima relationer då de inte känner för det, utan behåller relationerna många gånger på en distanserad nivå. Studenterna som undviker varandra i klassrummens ytor kan också ha en förklaring av att samhället är uppbyggd på ett sådant sätt att människan har formats och tagit efter olika typer av fördomar och livsstilar.

I detta sammanhang talas det om murar, ett fenomen som lever kvar som ett både mentalt och socialt tillstånd mellan människor (Johansson, 2004, s. 193). De olika differentieringsmekanismerna som finns i samhället då de samhälleliga differentieringsgrunderna som ekonomiskt tillstånd, klassposition eller bosättningsmönster beskriver individens status samt det geografiska området personen bör röra sig på, så kan detta komma att vara en spegling av att människor inte ska röra sig på områden de som grupp inte tillhör.

Därmed kommer både det fria utrymmet samt positioner studenter väljer att hålla sig ifrån in i bilden (Se Bilaga 1, Klassrum 7, 9.). Det fria utrymmet verkar ibland som en plats där gränsen för positioner ibland avgränsas och ibland för den ”förvirrade studenten” som inte har en speciell grupp att sätta sig vid eller att identifiera sig med. Dessa studenter kan vara de som behåller sig neutrala i intervjusvaren som svarar ”det spelar ingen roll vart jag sitter” eller ”jag kan sitta överallt i klassrummet”. Ingenting kan vara neutralt i sådana situationer människor är inblandade, eftersom det alltid är

färgade av någonting. Då de anser sig själva vara "självständiga och oberoende" av grupper. Men i slutändan har de blivit formade i samhället och uppväxta med samhällskrav som agerar i form av en bakomliggande tanke och sätter sig längst fram, inte för att det är utländska eller svenska studenter som sitter där utan för att de vill visa sig vara ambitiösa eller kanske hör dåligt och behöver sitta längre fram i klassrummet. Men då är platsen fortfarande beroende av en anledning. Det flertal av anledningarna till att individer inte rör sig i områden dit deras samhällsposition inte hör till speglas också i den mindre ytan av klassrummet, den mentalt konstruerade och även uppenbarade muren finns där som en avgränsning till att inte trampa på de områden som man inte tillhör som både individ och student. Det är därför vi kallar detta för rasism i mindre ytor samt etnisk segregation av klassrummets ytor eller bara uppdelning baserad på olika anledningar.

5.2 Rasifiering/Etnicitet

Rasifiering/etnicitet är två grundläggande begrepp som uttrycks i klassrummets ytor utifrån det mönster som bildas när studenterna placerar och grupperar sig i klassrummet.

Molina beskriver begreppet rasifiering som en nämnare för kategoriseringar eller tankemodeller som ofta rangordnar människor. Denna rangordning kan synas både i sociala relationer eller inom en viss maktstruktur. Det som står till grund för rasifieringen skulle kunna ses som en människosyn som tillåter att den sociala rangordningen på ett sätt där individernas olikheter lyfts fram. Dessa olikheter kan vara både utseendemässiga eller kulturella. Med begreppet rasifiering försöker olika forskare förklara de olika skillnader som kan finnas bland olika etniciteter (Molina, 2005, s 95).

"Svensken är han/hon som betar sig 100 procent som svensk och tror att de är smartaste, fast det är inte alltid sant. Och invandrare är den som ofta är högljudda i klassrummet och ställer många frågor..." (Citerat av intervjuperson Irak).

Rasifiering i den benämningen att studenterna börjar associera vissa beteenden med folkgrupper och etniska grupper är den formen som uppenbaras i klassrummet. Studenterna rangordnar grupper och framförallt etniska grupper utifrån att namnge de

som antingen ”smarta eller högljudda”, vilket bara är en form av fördom och tillskrivelse på gruppen. Eftersom studenternas etniska bakgrund självklart inte är avgörande för studentens ambitionsnivå i skolan. När den utländska studenten beskrivs som en student som ställer många frågor, kan en förklaring av detta vara att gruppen som vi kallar för utländska studenter i studien ofta är en stigmatiserad grupp av den svenska gruppen av studenter, därmed har de säkert erfarenheter av ett dåligt självförtroende eller rädsla för att inte missförstå t.ex. angivelser av information i klassrummet som läraren ger. Detta är alltså en rädsla för att göra fel och att inte förstå informationen läraren ger rätt.

Molina skriver även att begreppet rasifiering kan ses utifrån två olika perspektiv. Det första perspektivet utgår ifrån samhället, där själva samhället rasifieras så att samhället delas upp på ett hierarkiskt sätt utifrån de olika rasskillnaderna. Det andra perspektivet är när individer rasifieras, där man helt enkelt gör rasskillnader mellan olika individer. Dessa två perspektiv säger inte emot varandra på något sätt utan är mer sammanflätade i en och samma process. När samhället rasifieras, kommer även individerna att rasifieras (Molina, 2005, s.97).

Denna typ av rasifiering som Molina beskriver har visat sig i de olika klassrummen (Se bilaga 1) på Södertörns högskola. Studenterna har delats in i olika kategorier, vilket har bidragit till en ”vi och dem” känsla, samtidigt som studenterna själva inte riktigt verkar vara medvetna om denna process.

Som Molina skriver är rasifieringen på individnivå sammanflätad med rasifieringen av samhället. Och det är nog där som problemet uppstår, vilket visar sina mönster i klassrummen. I och med att vi lever i ett rasifierat samhälle, där det finns tydliga spår av segregation och uppdelning av människor inom olika kategorier, återspeglar detta sig bland studenterna i deras dagliga aktiviteter. Klassrummet i skolan blir då inget undantag. Samhället i sig har en väldigt stor effekt på hur individerna väljer att interagera med varandra.

Vi individer är de som skapar ett samhälle tillsammans, men samtidigt förblir vi individer en produkt av samhället. Produkten vi tillsammans skapar, skapar i sin tur oss. Egentligen finns fördomarna, vanorna och tillskrivelserna enbart i en abstrakt form som uppenbaras i våra handlingar. Men de är otroligt laddade med en sådan energi att de får en plats i nästan varje situation där individer interagerar med varandra. Vanorna kan vara svåra att bryta eftersom de även ger en trygghet i att veta

vad det är man möter, är personen van att träffa en grupp människor så vill denne helst inte byta krets eftersom den vet vad den kommer att möta vid varje tillfälle.

”De jag sitter bredvid kommer från Fittja, det har blivit som en vana att sitta bland invandrare eftersom jag är uppväxt i en förort och alltid har gått med många invandrare under mina tidigare skolår” (Citerat av intervjuperson Bosnier).

Klassrummet förblir alltså en del av samhället, av det samhällsliv studenten egentligen lever. Livet tar inte slut när studenten stiger in i klassrummet utan fortsätter sin gång i alla former. Vanan kan vara svår att bryta, då människor oftast lever i ingrodda vanor och det är svårt att möta något nytt. Detta kan handla om att intervjupersonen möjligtvis har anammat ett sätt att tala och klä sig i relation till bostadsområdet denne bor i. Men att sedan bryta det mönstret för att träffa andra människor från andra orter då de har vanor som inte medstudenten har kan problem uppstå. Den enklaste förklaringen som studenterna har till detta är deras ”kultur”, men det är en uppfattning som vi anser det vara. En uppfattning som studenterna har av den skillnad som finns mellan studenterna. Kulturen förblir alltså likt ett vapen som vilar mellan människor, begreppet är så inladdat med olika uppfattningar att den enklaste vägen till en förklaring förblir kultur. Men alla dess ingående begrepp blir irrelevanta när de förklarar uppdelningen i klassrummet, antingen handlar det om ”att de svenska studenterna inte förstår utländska studenterna” eller tvärtom, och förklaringen de uttalar sig om är kulturkrockar.

Detta handlar snarare om främlingskap, grupperna har inga ingående relationer till varandra och har inte heller någon ambition om att försöka införskaffa sig relationer utanför deras egna gruppmedlemmar, ifall en sådan relation utvecklas mellan studenter handlar det oftast om utbyte av studiehjälp i samband med exempelvis grupparbeten eller gruppindelningar vid seminarier.

Termen etnicitet kopplas samman med hur individer väljer att betrakta sin egen grupp och sig själv i relation till andra grupper, därför är det viktigt att skilja mellan samhällsklass och etnicitet, enligt Eriksen (se s. 3-4).

Det finns två sätt att skilja på samhällsklasser det ena härstammar ifrån Karl Marx definition och den andra ifrån Max Webers definition av samhällsklasser.

Marx definition av samhällsklasser har oftast en grund i de ekonomiska aspekterna av hur människor skiljer sig åt medan Weber betonar teorier om social skiktning genom utbildning, inkomst och exempelvis politiskt inflytande. Därför talade Weber sällan om samhällsklasser utan ersatte ordet med ”statusgrupper”.

Teorier om samhällsklasser handlar oftast om system av sociala rangordningar och maktfördelningen i samhället medan etnicitet inte behöver hänvisa till någon rangordning (trots att det kan förekomma), etniska relationer kan vara jämlika i rangordningssyftet och behöver inte ha en grund i rangordning av vad som är bättre och sämre i samma syfte (Erikssen Hylland, 2007, s. 16).

Etniciteten kan därmed bara vara ett sätt att identifiera sig men samtidigt ett sätt att uttrycka vad man har för ”egenskaper” som grupp som ligger i bakgrund, men fungerar i identifikationsmönster som en formning av minoritet och majoritetsgrupper.

Då man ofta väljer att göra tillskrivelser på andra grupper (stigmatisering) samtidigt som man beskriver den egna gruppen som något extra.

Detta är ett sätt att kunna hantera grupperingen i den mån att inte bli nedtryckt av andra studenterna. Man försöker se sin grupp som den ”bästa” och kanske till och med börjar agera på ett sätt för att göra sig hörd och synas.

Då väljer gruppen att ta till sig positiva egenskaper som kan beskriva ens egen grupp och negativa egenskaper som kan beskriva den andre gruppen.

På samma sätt sker det här på den mindre ytan i klassrummet, då studenterna har olika förutfattade meningar och tillskrivningar på de etniska grupperna som kan markera sig genom utseende och hudfärg, då några av studenterna väljer att besvara våra intervjufrågor genom att ”invandrargruppen är mer högljudd” medan ”de svenska studenterna är målmedvetna”. Detta var inte svar som var förväntade utan studenter väljer att utse grupper som målmedvetna och högljudda, de studenter som också har en etnisk bakgrund som speglar deras utseende väljer också att beskriva studenter på detta sätt.

Det är denna tolkning av ”vi och dom” som speglar klassrummets klassificering, eftersom när började utseendet vara avgörande faktorn till att en student är flitig eller icke ambitiös. Dessa intervjusvar kompletterar diskussionen kring att utse grupper då man tillämpar fördomar och tillskrivelser på den andre gruppen samtidigt som man själv antar de positiva formuleringarna till den egna gruppen. Men det kan uppstå en viss missförståelse vid en sådan här situation, då intervjuvaren får oss att även förstå

att gruppen som beskrivs vara ”högljudd och icke ambitiös” är även de gruppmedlemmar som tillhör den negativa gruppen.

Då man själv iakttar hur andra ser på en och utifrån detta börjar agera på det viset och beskriva sin grupp som den högljudda gruppen. Då är vi tillbaka till det Mead menade med symbolisk interaktionism (se s. 6).

Som det även tidigare har påpekats i undersökningen så är dessa tillskrivelser och förväntningar osynliga krav på studenterna, detta handlar mycket om missförståelse och främlingskap. När dessa människor inte känner varandra i samhället skapas ett främlingskap när de möter varandra. När har mänskligheten vilja möta främlingar? Det människor inte har någon vetskap kring är skrämmande och det fruktar vi att möta även om främlingskapet handlar om andra människor. Främlingskapet som en faktor i uppdelningen mellan studenterna kommer stundvis upp vid de olika tillfällena vi intervjuar studenter, men de talar inte om det ”rätt ut” utan väljer att komma med förklaringar som bekvämlighet, där man känner sig hemma sitter man, lika barn leka bäst etc. Detta kan med ett samlingsbegrepp kallas för främlingskapets konsekvenser, detta grundas på att studenterna är bekväma i de omgivningar som inte är främmande dvs. där de möter liknande människor (utseendemässigt, värderingar, gemenskaper).

Frågan om raser och rasism uppkommer ständigt i processen kring att få en uppfattning till hur denna uppdelning uppenbarar sig i klassrummet. Därmed har rasism i mindre ytor blivit ett relevant uppsamlingsbegrepp för den uppdelning som studenterna gör. Detta gäller rasism för de båda parterna (svenskar som utländska studenter) (Se Bilaga 1, Klassrum 1, 5, 6, 17 och 20). Det spelar ingen roll om det är en svensk student som utövar någon form av dold rasism mot den utländske eleven eller om det sker tvärtom, i slutändan handlar det om en främmande ras som man inte närmar sig på samma sätt som de gör till de andra studenterna.

Kulturkrockar och identitetsproblem i mötet med andra studenter är inte ett konstant problem, utan kulturer är mer en uppfunnen förklaring till varför personer differentierar sig ifrån varandra (Hylland Eriksen, 2007, s. 95). Studenterna väljer att ibland förklara avståndstagandet till att ”invandrare förstår varandra bättre” och ”vi svenskar förstår ibland inte varför invandrare beter sig på ett visst sätt”, förklaringar till kulturkrockar som uppenbaras mellan studenter.

Kulturbegreppet som relateras till studenternas etniska tillhörighet är emellertid en intalad förklaring till varför studenter och människor i allmänhet väljer att gruppera sig till den grupp som förstår dem bäst. Detta kan ligga i att de geografiska områdena människor rör sig på har olika förväntningar på de personer som är bosatta i området och därför beter de sig annorlunda än vad en annan person skulle gjort. Kultur förblir alltså tysta krav av normer som samhället och smågrupper ställer. Eller för att slippa förklara ”kraven” som finns, då det framkom i intervjutillfället att en utländsk student svarade genom att dra detta till sin kultur. Hon menade att hon inte hinner lära känna de svenska studenterna eftersom hon går hem så fort hon har slutat skolan för dagen och känner en bekvämlighet med att inte förklara detta för sina utländska medstudenter som inte ifrågasätter hennes situation om varför hon behöver gå hem så tidigt. Utländska studenter vet om den här situationen hon lever i och svenska studenter skulle uppfatta henne som ”förtryckt” enligt hennes mening.

Det kan ligga väldigt bra tanke i hennes formuleringar kring varför hon inte hinner träffa svenska studenter men även att hon känner en rädsla för att inte mötas med fördomar om att vara en förtryckt tjej och vill undgå tillskrivelser som görs.

Den här studenten kan aldrig delta när de andra studenterna samlas i studentkåren eller bara i cafeteria efter skolan. Hon lever under andra krav som präglar hennes livsstil och hennes relationer, men i slutändan är det en anledning till varför hon särskiljer sig från andra studenter, under de situationer då hon anser att ”svenskar inte förstår men utlänningar bara vet hur det är”.

Magnus Öhlander beskriver hur själva *kulturbegreppet* används för att få större inblick i människor, genom att det skapas *någon slags förståelse mellan dem*.

Dessutom bidrar användningen av kultur till en utveckling av makt där det ofta förekommer att människor delas in i olika grupper samtidigt som de blir tillskrivna en del egenskaper. Deras sätt att handla kan även begränsas och de kan hamna i olika sociala hierarkier (Öhlander, 2005, s.12). Kulturbegreppet kan även uppstå i en form av en relationell process, där individer kan visa olika egenskaper i relation till en annan individ. Denna relation skapar någon form av tillhörande, genom att individerna kan känna att de är lika varandra samtidigt som de kan känna av skillnader för att markera de som inte liknar dem själva. Begreppet kultur bidrar till att märka ut de skillnader som kan existera bland olika etniska grupper (Öhlander, 2005, s.17-18). Efter att några av studenterna under intervjun talar om för oss att de

oftast sitter bredvid andra studenter som delar samma etnicitet som dem själva, visar det tydligt att de är grupperade utifrån att de upplever att de har samma egenskaper, en likadan kultur, och skapar därför en relation med varandra.

De likheter och skillnader som studenterna upplever formar det mönster som finns i klassrummet. Genom att studenterna upplever att de har kulturella likheter känner de sig mer välkomna in i gruppen än vad de skulle göra med en grupp med studenter som har en kultur som skiljer sig åt relativt mycket. Studenterna förklarade även vidare att de känner sig bekväma i situationer då de känner människorna runt omkring sig, detta är för oss en självfallen situation då en människa oftast känner osäkerhet då denne befinner sig i främmande miljöer.

En utländsk student kan även känna sig som en svensk och välja att ta till sig tillskrivelser som görs på de svenska studenterna och utesluta studentgruppen med utländska studenter och välja att sitta bredvid dem som känns som än själv känslomässigt trots att det bryter mot mönstret genom det yttre skalet (Se Bilaga 1: Klassrum 2, 12, 13, 18, 20).

Detta kom även fram i intervjuerna då vissa studenter svarade på att de satt där de kände sig bekväma och ofta har de en liknande kompiskrets som inte skiljer sig mycket åt den kompiskrets på skolan som de har på fritiden.

Detta framkommer även i Åsa Anderssons bok *Inte samma lika*, som handlar om identifikationsmönster i en multietnisk stadsdel. Att unga människors boende blir en utgångspunkt när den etniska segregationen kommer på tal i rumsliga och sociala sammanhang (Andersson, 2003, s. 51).

Med detta tyder man på att den etnisk svenska studenten som väljer att sitta med studenterna med utländsk bakgrund kanske även har en livsstil/fritid som speglar den kompiskrets han/hon valt att ha i skolan och detsamma med den utländska studenten som sitter med den gruppen av studenter med etnisk svensk bakgrund. Studenten med etnisk svensk bakgrund är troligtvis uppväxt i ett område där invandratätheten är hög och har i sin tur anammat livsstilen som de utländska studenterna säger sig ha.

I Åsa Anderssons bok berättar hon om ungdomar som känner sig ”invandriga” och ”svenska” i de sammanhang då de tolkar sig själva utifrån den lokala befolkningen (Andersson, 2003, s. 206).

Den lokala befolkningen studenten härstammar ifrån dvs. det geografiska området studenten är uppväxt på kan även få ett inflytande av vem studenten väljer att sätta sig

bredvid då den kommer in i klassrummet. Det geografiska området studenten härstammar ifrån kan även prägla dennes sätt att tala och klä sig, då den svenska studenten skulle uttrycka sig om en "skral situation" och den utländska studenten inte skulle förstå ett skvatt om vad personen talar om. Medan den svenska studenten inte skulle förstå den utländska studenten när denne talar om ett "kefft läge". Detta är två benämningar för en och samma sak, men uppdelningen i samhället har gjort så att individer börjar efterlikna varandra beroende på var de rör sig. De som bor i en multietnisk stadsdel tar efter ett visst sätt att tala medan de som bor i ett svensk tät område också har ett sätt att tala. "Olika svenska språk" och slang kan skapa en form av osäkerhet då utländska studenten inte känner att den kan uppfylla de krav som finns för språket och väljer att undanhålla sitt tal med svenska studenter.

Men eftersom studenterna inte har en aning om varandras tidigare livserfarenheter och bosättningsmönster eller andra skillnader som kan komma att skapa klyftor mellan dem då de sitter i klassrummet för första gången så kan även den plats de väljer att sitta på att ge konsekvenser på sanktioner som studenten med utländsk bakgrund har som sitter bredvid de etnisk svenska studenter.

Studenten som känner att identitetsgränserna är vaga eftersom denne inte riktigt kan identifiera sig med den utländska gruppen av studenter och inte heller riktigt fullt ut med den svenska gruppen av studenter väljer då att upprätthålla identiteten genom att stödja sig på den dominerande gruppen, detta kan även vara en förklaring till varför man då väljer att identifiera sig med "majoritetsidentiteten" istället för vad studenten egentligen känner sig som och relaterar sin identitet till (Eriksen Hylland, 2007, s. 142).

Men trots detta sanktioneras av den andre gruppen, då studenter med utländsk bakgrund formulerar tillskrivelser till den utländska studenten som sitter med de svenska studenterna som "försvenskad", "hon vet inte vem hon är" eller "identitetsproblem" som det framkom i intervjuerna av de studenter som valde att beskriva hur "de andra" bröt mönstret ibland.

Att de studenter som bröt mönstret i de enstaka klassrummen hade problem med sin identitet eller sin egen tolkning av vem de var och på samma sätt bestraffades de genom att medstudenterna inte välkomnade den studenten vid senare samlingstillfällen, men de val människor gör brukar inte vara något medvetet beslut de tar. Samtidigt kan andra människor påminna oss om följderna av de beslut som vi väljer att ta.

Genom att studenterna t.ex. i cafeteriorna inte sätter sig bredvid den personen som bryter mot mönstret, dvs. en utländsk student som bryter mot mönstret i klassrummet, väljer även att dra sig till de svenska studenterna vid andra tillfällen i skolan eftersom om denne nu skulle komma att sitta bredvid de utländska studenterna på exempelvis rasterna, skulle de kanske börja fundera kring varför studenten nu kommer till gruppen då hon själv gjort så hon tillhör den andre gruppen.

Ibland kan de tillägga att det inte var någon som tvingade oss att ta de besluten, och att man bör skylla sig själv. Genom att bryta mot de regler som människor bör bete sig efter kan man bli straffad av omgivningen.

5.3 Beslutstagande

De beslut som studenterna tar i klassrummet präglar det mönster som bildas i klassrummet. Därför är studenternas beslutstagande en viktig faktor en viktig del i studien.

Att handla fritt går inte att åstadkomma genom endast en fri vilja, det kan finnas andra sociala faktorer så som ras, kön, ålder och etnisk tillhörighet som kan påverka de val vi väljer att göra.

Den frihet vi har gällande de val vi gör bestäms dessutom av en förfluten erfarenhet, eftersom att de erfarenheter människor kan ha från det förflutna kan komma att påverka hur de uppfattar olika situationer i nuet. Inom en grupp kan friheten även begränsas av det handlingsmönster som finns i gruppen.

Det kan finnas ett särskilt sätt att klä sig eller ett särskilt sätt att tala, som personerna rättar sig efter för att kunna känna tillvaron i en viss grupp.

Gruppens förväntningar är det som personerna bedömer sig själva efter, för att kunna skapa en slags motsvarande självkänsla.

Samtidigt som det finns grupper som personer känner sig bekväma i, kan det även finnas olika förväntningar i en grupp som gör att personer kan ifrågasätta om det verkligen är en grupp som de vill tillhöra. En person kanske kan se ut att tillhöra en viss grupp, men den upplever sig själv tillhöra en annan (Bauman, May, 2006, s.32-35).

Straff och sanktioner används för att personer ska bli bekräftade på att den ska ta ansvar för de handlingar de gör. Detta är ett sätt för studenterna att både *producera* och *reproducera* den sociala ordningen som de vill se i sitt klassrum, att sanktionera individer som bryter mot mönstret påverkar andra studenter att inte göra samma ”fel”. Det som sker i samhället och det som kallas samhällsproblem i termer av etnisk segregation, boendesegregation, rasism, etniska och kulturella skillnader är det studenterna ständigt producerar och reproducerar då de väljer att identifiera sig med en viss grupp och vara avståndstagande till den andre gruppen. Det intresseväckande är att dessa studenter som exempelvis studerar sociologi eller etnologi sitter i cirka två timmar på ett seminarium och diskuterar skillnader mellan människor och ser detta som någonting problematiskt, då man söker lösningar för fenomenet som finns ute i samhället. Dessa studenter kanske även går hem med funderingarna kring hur vi bör lösa de återkommande samhällsproblemen som ökar klyftan mellan människor och grupper men sätter sig omedvetet bredvid den som liknar sig själv utseendemässigt (raser) i bussen samtidigt som den bär funderingarna kring hur man bör lösa det. Men även dessa diskussioner och tankar kring det problematiska kan vara anledningen till att studenterna känner en ”hopplös” känsla och blir så negativt inladdade med all den distans som finns mellan människor så de börjar visa reaktioner inför detta och verkligen undgår att sätta sig själva i situationer då de känner sig utanför eller som en utanför grupp, och därför väljer de att inte delta eller att befinna sig på platser där de kommer att känna sig utanför. Detta kan även vara rädslan till varför studenterna inte vill bryta mönstret.

Studenterna fortsätter att skapa detta mönster som de själva studerar om, eller försöker lösa, genom de omedvetna val de gör dagligen.

När studenterna ska inta deras placeringar i klassrummet kan det ske omedvetet, eftersom att de beslutar sig att sitta vid en viss plats och efter att flera studenter har intagit deras placeringar i klassrummet börjar ett tydligt mönster synas.

Detta mönster är det som är intressant att studera, eftersom att mönstret ofta sker genom de omedvetna val som studenterna gör.

Hur studenterna väljer att placera sig kan påverkas av deras tidigare erfarenheter, eller av kön, etnicitet och ålder. Tjejer bredvid tjejer, killar bredvid killar, invandrare bredvid invandrare, svenskar bredvid svenskar, unga bredvid unga eller gamla bredvid gamla.

”Vissa av studenterna skulle lika gärna kunna vara mina barn, jag har ingenting att dela med dem” (citerat av intervjuperson Litauen).

Det här svaret fick vi av en student med utländsk bakgrund men som inte utmärkte detta i sitt utseende utan enbart i hans tal. Han menade att han inte hade ingått i några närmare relationer med sina medstudenter eftersom han var mycket äldre än dem, samtidigt som det skiljde 19 år mellan honom och den yngsta studenten i klassrummet. Därmed menade han att de inte hade något att dela med varandra förutom studier, inga intressanta samtalsämnen att tala om då de flesta unga människor inte väljer att tala om antik möbler och porslin, något han hade ett stort intresse för.

Varken studenterna med utländsk bakgrund intresserade honom eller de svenska studenterna, han var bara i skolan vid de fall då det behövdes för studierna.

Det påvisar även att andra faktorer ligger till grund av uppdelningen som exempelvis ålder och livserfarenhet då studenten inte har någon grupp att identifiera och dra sig till.

Men vem blir då den första studenten som tar steget in till klassrummet? Den studenten präglas inte av att närma sig någon eftersom ytan är tom. Den här studenten har den största delen av att påverka alla andra studenter som kliver in i klassrummet, eftersom att studenterna i relation till platsen som är intagen förhåller sig själva och placerar sig på det viset. Däremot präglas den första studenten som gör entré delvis av andra faktorer som t.ex. den ambitiöse = sitta längst fram, den trötte/vill inte höra = längst bak, normal status = ingen speciell plats.

Så grunden ligger delvis i andra saker som tillskrivelser eller omedvetna placeringar av den första studentens känslotillstånd och sedan relaterar de efterkommande studenterna sig efter den första studenten som intagit plats.

Mönstret visar sig speciellt utifrån den etniska aspekten. Att studenter med invandrabakgrund ofta sitter bredvid andra studenter med invandrabakgrund har visat sig tydligt i de klassrum som har studerats.

Däremot har det funnits studenter som har avvikit från detta mönster (Se bilaga 1) då det har funnits studenter med invandrabakgrund som har suttit med svenska studenter. Att de placerar sig där kan bero på att de är vänner med svenska studenter,

eller kanske bara av en ren slump – att det var den enda tillgängliga platsen. Men det som är intressant är hur just dessa studenter gör omedvetna val, som de sedan kan straffas för av andra. De få utländska studenterna som sitter bland svenska studenter kan komma att stängas ut ur ”utländskagruppern”, som en slags sanktion, då de intar en helt annan position i klassrummet än vad de egentligen borde göra.

Att studenterna straffar de som bryter mot reglerna kan ske lika omedvetet som att de studenter som bryter mot reglerna gör det utifrån omedvetna val, eftersom att straffet också kan vara ett omedvetet val.

Giddens talar om hur sociala grupperingar är en viktig grund för att man ska kunna tillhöra ett slags nätverk. Ett nätverk kan ses som en grupp av individer med en viss gemenskap. Personliga nätverk kan ses utifrån olika perspektiv beroende på vad det är som är gemensamt i gruppen, det kan vara allt från etnicitet till en familj (Giddens, 2007, s. 512).

Människor har en tendens att dela in mycket i livet inom olika kategorier, och att dela in människor i olika kategorier är inget undantag. Ofta brukar människor dela in sig i ”vi” och ”dem” grupper. Genom att tillhöra en ”vi”-grupp känner man en slags tillhörighet med personerna i gruppen samtidigt som personerna mer eller mindre förstår sig på varandra. De personer som tillhör ”dem”-gruppen är ”vi”-gruppens bild av de andra. Denna grupp kan verka främmande för den egna gruppen. Samtidigt är ”vi”-gruppen medveten om att ”dem”-gruppen också kan känna likadant gentemot ”vi”-gruppen. Utan den ena gruppens existens skulle det vara svårt för den andra gruppen att existera. Genom individernas omgivning kan de forma sig själva, detta främst genom den motsatta gruppens existens. ”Vi”-gruppen kan finna sin identitet genom att se på ”dem”-gruppen, då de är annorlunda och i vissa fall raka motsatsen till vad de själva är. Det är inte endast identiteten som påverkas, utan genom att en motsatt grupp finns kan den egna gruppen även stärka sin sammanhållning och trygghet. Dessa två kategorier har endast betydelser gentemot varandra, eftersom att om individerna inte kunde ställa sig själva mot sin motsats skulle det vara svårare att forma sin identitet (Bauman, 2006, s. 47-53).

Det viktigaste gällande de olika grupperingarna är den *gemenskap* som de känner med varandra. En av de viktigaste ingredienserna inom gemenskapen är själva förmågan att komma överens med varandra. Likheter som medlemmarna har i gruppen är

mycket starkare än de skillnader som medlemmarna kan ha, och det är likheterna som gör att gruppen inte splittrar sig. Genom att tillhöra en viss gemenskap kan medlemmarna känna sig befriade från skyldigheten att behöva förklara sig själva och varför de är som de är, samtidigt som de stärker bandet till varandra och skapar en slags tilltro (Bauman, 2006, s. 64-65).

Människor har även en tendens att kunna föreställa sig en viss gemenskap, som då skulle kunna vara de personer som man har kontakt med. Denna föreställda gemenskap är inte endast beroende av någon slags geografisk närhet, utan även av ansvar. För att gemenskapen ska kunna införliva den trygghet som ofta är önskvärd, behöver skillnader mellan individerna i gruppen vara något som tolereras (Peterson, Svensson, m.fl. 2003, s.99).

”Lika barn leka bäst... så det är inte så konstigt att invandrare grupperas och umgås tillsammans och att svenskarna gör densamma och helt enkelt kommer bättre överens eftersom man automatisk dras till den man är mest lik. Jag skulle sätta mig bland en grupp av invandrare om jag skulle kliva in i ett klassrum och se två olika grupperingar eftersom jag skulle tänka att jag har mer gemensamt med dem och att vi kommer komma bättre överens” (citerat av intervjuperson Somalier).

Som intervjupersonen valde att beskriva grupperingarna menar studenten att olikheter och likheter tolereras av andra, studenten ser inte människorna som likadana utan pekar på skillnader och likheter mellan vissa grupper för att förklara självklarheten med en uppdelning.

I denna citering av intervjupersonen finns många aspekter, sådana som trygghet, kultur, livserfarenheter, gruppering, särskiljande etc. Väljer man att förstå alla dessa begrepp tillsammans så får vi den oändliga segregering som uppenbaras idag på alla olika håll. Men när vi vill förstå hur varje del har sin roll i pjäsen får vi fram människan som skapare bakom varje begrepp.

5.4 Reproduktion

Studenternas placeringar i klassrummen verkar som en reproduktion av deras tidigare erfarenheter av sociala relationer till andra människor, samtidigt som det kan vara en reproduktion av det mönster av uppdelning mellan grupper som finns i samhället.

Bourdieu var intresserad av människornas livshistoria och om denna historia skulle kunna ha någon som helst påverkan på hur människans livssituation och sociala samspel ser ut idag. För att kunna besvara detta införde han begreppet *habitus* som innebär ett slags mönster för en individ som är ständigt föränderlig. Habitus är en process som genomgår under individers livstid, och igenom historien. Habitus behöver inte känneteckna endast en person, utan brukar känneteckna en hel grupp av människor. Det habitus ofta åstadkommer är en individs eller en grupp återkommande sociala handlingsmönster. Bourdieu menar att habitus på ett sätt ger garanti i att individers erfarenheter ständigt är närvarande. Detta syns genom till exempel individers sätt att tänka och handla. Med andra ord kan man säga att habitus är en sorts historia som har kommit att vara en del av utformandet av människan. Habitus skulle kunna ses som en slags mentalitet hos individer där de kommer att skapa en bild om omvärlden utifrån de erfarenheter de har från historien (Israel, 1999, s.87-89).

Habitus är ett viktigt perspektiv att ha med i denna studie för att kunna förstå studenternas handlingsmönster lite bättre. Studenternas habitus är något som ständigt är i förändring, deras erfarenheter är något som påverkar deras handlingar idag. Varför studenterna placerar sig som de gör och skapar mönster i klassrummen kan ha mycket med deras livserfarenheter och det habitus som de har som individer och som grupp. Respektive student har under sin livstid samlat ihop flera olika erfarenheter gällande det sociala samspelet med andra människor och de sociala relationer som de har och har haft. Dessa erfarenheter kan bidra till varför de placerar sig som de gör i klassrummet. Vid en intervju med en utländsk student berättade studenten att ögonen direkt hade sökt sig till de utländska studenterna i klassrummet vid första föreläsningen. Detta var för att studenten kände att det skulle finnas mer samhörighet mellan dem. Även att under studentens tidigare skolor hade den oftast endast umgått med andra utländska studenter. Intervjuszvaret vidare utvecklades på detta vis genom en fortsatt diskussion med studenten angående platsen denne satt på i klassrummet och därmed kom det fram till utseenden och samhörighet med andra medstudenter. Detta visar hur det yttre skalet hos människor påverkar vår första blick. Genom att studenterna ser ett yttre skal de har varit vana vid i sitt liv kommer de automatiskt att dra sig till detta yttre skal då de kan identifiera sig själva med det. Det yttre skalet behöver inte vara en likhet med sig själv utan det kan även handla om ett yttre skal som individer har erfarenhet av.

Mead talar om självet och hur självet är en process som ständigt påverkas av nuet. Det är människans förmåga ”att se sig själv med den andres ögon”, detta är en av de viktigaste förutsättningarna när man skapar sin egen självidentitet. Men detta sätt är inte bestående, utan individers spegling av andra är kopplad till en reflexiv komponent. Denna reflexiva komponent Mead talar om är *den generaliserande andre*, vilket betyder att man som individ förutsätter att handla som en social vara genom att man är internaliserad av samhällets normer, värden och regler. Både Mead och Simmel beskriver människan i förändring eftersom interaktionismen som sker ständigt är i rörelse, människan är alltså ingenting bestämt utan hon/han blir till. Att människan är något utan egenskaper men har en aktiv och ständigt uppbyggande av självet och självidentiteten (Johnsson, 2004, s. 84).

Därmed kan vi dra slutsatsen om att denna teori om hur identiteten ständigt är i rörelse när man träffar nya människor är ett sätt att även se hur klassrummets ständiga jagande efter en identitet i klassrummet som reflexiverar studentens tidigare livserfarenheter och den självidentitet som denne uppfattar att hon/han har innan denne kliver in i klassrummet för att nu hitta en identitet eller en liknande person i sin omgivning som den kan sitta bredvid.

För att förstå dessa två kopplingar så är klassrummet en plats där studenten är redo att inträda en ny miljö för att utveckla det Weber menar, sin egen samhällsklass som individen tillhör genom en utbildning men samtidigt blir studenten även påverkad av andra studenter som är där för samma syfte.

Eftersom den identitet som studenter besitter ständigt utsätts för nya påfrestelser genom t.ex. okända ansiktens iakttagelser av den person som är i fråga använder Simmel och Mead teorier om hur människor reflexiverar sin egen identitet och medstudenternas identitet för att forma den egna identiteten.

Mönstret av hur studenterna väljer att sitta i klassrummet gavs till resultat av ett bestående mönster då det enda som bröt mönstret var klassrum där de bara hade en enda klasskamrat med en speciell etnisk bakgrund som speglade denne utseende mässigt som inte hade något annat val än att sitta bland majoriteten (Se Bilaga 1: Klassrum 5). Det vore fel att uttala sig om att allt handlar om utseende, människans yttre skal är en avgörande faktor i vem man är men det som kan påverka är även individens känslor av vad denne känner sig ”som”.

För att förstå dessa kopplingar kan man se habitus likt en ryggsäck, man föds antingen med en trasig och smutsig väska på ryggen eller en väska med guldbroderier. Detta påverkar alltifrån självförtroende och tillit man som individ har på sig själv för att lyckas med någonting. Det kan ge upphov till att studenten väljer att inte tala inför grupp eller liknande uppträdanden, tanken ligger alltså till grund av handlingen. Föräldrarnas levnadsstandard har präglat studentens levnadssätt och tankegångar, då ditt habitus kan vara föränderligt i den mening då studenten är i skolan för att kanske genomgå en "klassresa" (webers mening av samhällsklass) men inte kan utveckla några andra sociala relationer för att studentens habitus inte tillåter detta, studenten väljer alltså att inte förändra sitt habitus eftersom denne inte förstår hur andra kan klara av att tala på ett visst sätt.

Studenterna visade under vissa intervjuer att de i vissa fall inte la märke till denna uppdelning som finns i klassrummen. När de sedan funderade över hur de faktiskt valde att sätta sig i klassrummen, visade det sig att de valde att sätta sig på deras platser utifrån olika anledningar.

Den största anledningen var trygghet, som många studenter nämnde. Vid intervjuerna med utländska studenter gjorde de det tydligt för oss att när de sa "dem", syftade de på de svenska studenterna. Samma sak gällde för de svenska studenterna. De kategoriserade sig själva i "Vi" och "dem" grupper bara genom att besvara våra frågor. Genom studenternas placeringar i klassrummet visade det sig även ett tydligt spår av "vi och dem" tänkande, trots att det kanske inte är ett medvetet val de gör. Efter intervjuerna med ett antal studenter visade det sig att flera av de utländska studenterna ansåg att de kände sig tryggare när de satt med någon som också var utländsk. De känner en trygghet i den egna gruppen och väljer därför att inte att sätta sig bredvid de etniskt svenska, eftersom att de inte ger dem någon slags trygghet. Några av de utländska studenterna påpekade även att de skulle känna sig "dumma" om de frågade en svensk student vad föreläsaren menar under föreläsningen, än om de skulle fråga någon som också var utländsk. Det kan även handla om ett dåligt självförtroende som har påverkat utländska gruppen under t.ex. uppväxten eller under tidigare livserfarenheter. Då det tidigare har blivit bevisat under intervjuerna att de börjar tillskriva sig själva negativa egenskaper kan även i sådana här tillfällen ge upphov till att de känner sig otrygga med den andre gruppen. Då studenterna dras från att fråga den svenske studenten angående en fråga eller under en föreläsning eftersom

de vill täcka över de klyftor som finns av exempelvis tillskrivelserna.

Detta visar också spår av trygghet i den egna gruppen, eftersom att de känner sig mer bekväma och trygga med att fråga någon som de kan känna gemenskap med än med någon de inte alls känner någon gemenskap med. De känner att de kommer överens med varandra, att de ändå ligger på samma nivå studiemässigt. Deras yttre- och etniska likheter är det starkaste bandet de har till varandra näst efter anledningen till att vara på plats för att införskaffa sig en utbildning.

Persson skriver om social rädsla som kan förekomma bland individer och grupper i samhället. Social rädsla innebär i detta fall en rädsla som kopplas samman med ett upplevt hot från ”de andra”. Utifrån den rädsla en individ eller grupp kan känna gentemot de andra, kan personerna bli mer medvetna om vilken roll individen kan ha i samhället, som social aktör. De handlingar som ofta kännetecknar den sociala rädslan är undvikande och flykt. Individer kan hantera den sociala rädslan genom en utestängningsstrategi, vilket innebär att individer eller grupper på olika sätt försöker skydda sin livsstil osv. Detta leder till något som kallas för social homogenisering, vilket innebär att mer liknande människor börjar leva i närheten av varandra, vilket i sin tur leder till en slags social segregation (Persson, 2003, s.65-68). De utländska studenterna visade tecken på social rädsla under intervjuerna när de talade om att de kände sig mer bekväma bland andra utländska studenter och när de även påpekade deras rädsla för att ställa en fråga till en svensk student under föreläsningen. Genom att de utländska studenterna ofta placerar sig bredvid varandra i klassrummen (Se bilaga 1, Klassrum: 1, 3-11, 14-17, 19) kan bero på att de på grund av deras sociala rädsla försöker undvika att placera sig bredvid de svenska studenterna.

Den sociala rädslan kan även skapas av det främlingskap studenter känner i samhället, en rädsla/orolighet som inte går ut ur kroppen som är skapad av osäkerheten av att passa in.

Det personliga utrymmet kan ge oss en större blick på varför studenterna väljer att sätta sig som de gör i klassrummen, eller varför de väljer att exkludera andra studenter runt omkring i klassrummet genom att försöka sätta olika gränser. De relationerna som är mest framkommande i klassrummen är den närmare relationen, där man placerar sig bredvid de man känner sig mest bekväma med. Genom studietiden har studenterna även skapat kontakter, eller någon form av vänskap med de andra

studenterna som de helst sätter sig bredvid. Detta mönster som vi har sett återupprepa sig i klassrummen, där studenterna med utländsk bakgrund ofta sätter sig tillsammans och studenterna med etniskt svensk bakgrund sätter sig bredvid varandra, kan just ha med det personliga utrymmet att göra.

På så sätt skapar den studenten en gräns mellan sig själv och resterande studenter. Vikten av personligt utrymme är viktigt att lägga märke till, då det ofta är det som kan avgöra vilken närhet studenterna kan ha till varandra. Varje individ reglerar själv sitt utrymme men inte genom en frihet, den friheten är alltid påverkad av någonting annat.

När en person väljer att sätta denna gräns gentemot de andra, kan kopplas till en uteslutning från sociala relationer. Det finns flera sätt som en person kan uteslutas från sociala relationer. Det kan handla om att en person helt enkelt inte har samma möjlighet att delta i vissa aktiviteter, eller så kan man helt enkelt bli utesluten genom att bli isolerad ifrån de andra personerna (Giddens, 2007, s. 302). Denna uteslutning kopplas till de fåtal svenska och utländska studenter som inte väljer att placera sig bland sin ”egen grupp”. De utesluter sig från sin grupp men samtidigt hamnar de även i en helt annan grupp som för dem själva ses som deras egen grupp. En av de utländska studenterna som satt på en ”avvikande” plats sa under intervjun att den kunde känna att några av de resterande utländska studenterna kunde kolla konstigt på denne för att den just satt bland de svenska studenterna. Det som känns avvikande för en grupp kan ofta göra att gruppen isolerar den ifrån sig. Den sociala uteslutningen sker även i samhället ständigt, vilket även kan påverka hur de olika individerna skapar sammanhållning med varandra eller isolerar varandra. Det kan även vara en form av en sanktion, som tidigare beskrivits (se s. 21-25).

De studenter som avviker från den egna gruppen kan i denna bemärkelse ses som ”främlingar” inför den andra gruppen, eftersom att det är den gruppen de istället vill tillhöra. Att studenterna avviker från den egna gruppen kan bero på olika anledningar, men ändå söker de sig till samma sak – den motsatta gruppen. I den motsatta gruppens ögon kommer de avvikande till en början att anses som främlingar, men efter ett tag är de inte lika främmande längre då de har börjat interagera med varandra. Efter att ha sett hur ett fåtal studenter skilde sig åt från resterande studenter, valde vi ut en svensk och en utländsk student som satt med ”de andra”. Av den utländska studenten fick vi veta att hon anser sig vara svensk, men att hennes föräldrar har

persisk bakgrund. Hon talade om för oss att hon under hela hennes uppväxt har haft den svenska kulturen runt omkring sig, både utanför och i hemmet. Hennes umgänge på fritiden bestod till mestadels av svenskar och detta reflekterades även hos hennes kamratkrets i skolan. Samtidigt intervjuade vi en svensk student som talade om för oss att han har växt upp i en förort, och att de enda "svenska" han känner är hans familj. Detta reflekterades även hos hans kamratkrets i skolan. Både den svenske och den utländska studenten kunde ibland uppleva att "den egna" gruppen kunde finna det konstigt att de ville tillhöra "den andra" gruppen.

Becker skriver om avvikelsen i sociala grupper och att sociala grupper har en tendens att bygga upp olika former av regler för medlemmarna i gruppen. Dessa regler brukar gruppen under olika tillfällen försöka få igenom och som i andra regler finns det regler som visar vilka handlingar det är som är "rätt" och vilka handlingar som är "fel". Den medlem som kommer att bryta mot dessa regler kommer att automatiskt anses vara en *utomstående* även om denna medlem i sig inte har accepterat de regler som själva gruppen har enats om. Däremot kan det vara tvärtom för den individen som har dömts att vara utomstående. Eftersom att denna individ inte hade accepterat regeln som den stod emot, kommer individen att anse att de som har dömt honom som utomstående själva, är de som är utomstående (Becker, 2006, s.17). Becker menar att det är samhället som står till svars till varför individer avviker, eftersom att sociala grupper upprättar regler som skapar avvikande personer, genom att reglerna överträds av andra. Dessa personer kommer att bli de utanförstående. Utifrån detta ligger inte avvikandet hos individerna utan det ligger i de som tillämpar sanktioner på de som överträder reglerna. Ändå kan det finnas de individer som ändå blir dömda som avvikande, utan att ens ha brutit mot några regler. Det är hur de andra reagerar på den handling som en person utför som kommer att bestämma om personen i sig är avvikande eller inte (Becker, 2006, s.17).

De studenter som har kommit att avvika i klassrummen har blivit sanktionerade till detta eftersom att de har brutit mot de regler som den egna gruppen har byggt upp. Det är oskrivna regler, som egentligen ingen student kanske är medveten om men genom att en utländsk eller svensk student sätter sig "med de andra" blir det automatiskt ett sätt att skilja sig från den egna gruppen och sätta sig med de andra. De studenter som ses som avvikande upplever inte själva att de har brutit mot några regler, men de känner ändå att de andra kan se dem som konstiga. Den utländska

studenten som talade om för oss att hennes umgänge till mesta dels bestod av svenskar talade även om för oss att hon själv finner det underligt när andra utländska studenter anser att det är konstigt att hon bara umgås med svenskar. Detta visar tydligt att hon själv tycker att de utländska studenterna är de som är avvikande. Sociala grupper bygger upp regler för medlemmarna utifrån hur samhället ser ut, och i samhället finns det ofta en grupp av individer som blir avvikande, eller utesluts från samhället.

Samhället i sig har en stor påverkan på enskilda individer, som i sin tur ingår i olika grupper som också påverkas av samhället. För att kunna förstå individerna är det kanske också viktigt att förstå samhället. Så som individer är i ständig förändring, är samhället också det.

Göran Ahrne skriver i sin bok att det finns olika bilder av ett samhälle, då samhället är så stort att det är omöjligt att se helheten av samhället. För det första kan individer se *samhället som ett hinder*, där människor stöter på olika hinder i sitt liv där de kan få en känsla av att de blir orättvist behandlade. Detta kommer att skapa en bild av att samhället endast står i vägen och hindrar en. Detta hinder brukar ofta kopplas samman med det offentliga eller staten.

Utanförskap skapar en sämre självkänsla som gruppen får eller en besvikelse då de hindras från utvecklingen eftersom orättvisorna står i vägen för dem.

För det andra kan individer se *samhället som de andra*, där allt som har avstånd från en själv och sina närmaste, ses som de andra. Detta uppkommer främst när individer nämner de andra som ”dom” i olika sammanhang. Genom att se samhället som de andra kommer individen att placera sig själv i mitten och ha rätt normer. De andra är de som gör fel, medan individen själv anser sig ha rätt. För det tredje kan individen se *samhället som möjlighet och gemenskap*, där är bilden av samhället mer positiv än föregående punkt. Här anser individen att samhället är ett ställe för gemenskap där olika personer kan umgås med varandra, samtidigt som de kan utvecklas tillsammans och även utföra olika aktiviteter.

Att se samhället som en möjlighet och utgå ifrån positiva aspekter blir ibland en täckmantel och ett plåster för de skador samhället har. Detta uppenbaras när studenterna talar om klyftor och möjliga lösningar till detta.

Dessa tre olika bilderna av samhället behöver inte vara något fel.

Ahrne poängterar att det samhället består av är människors olika handlingar, och att det ofta är så att människor inte gör det de egentligen borde göra. Enligt Ahrne finns det en väldigt stor tendens att forskare inom sociologi ofta blir intresserade av att studera det som är avvikande i ett samhälle. Det Ahrne menar är att det egentligen inte är det som är intressant. Det som är intressant är varför människor egentligen väljer att följa normer och regler för att inte vara de som är avvikande. Därför är det viktigt att få insikt i vad det är som skapar någon slags ordning i ett samhälle. Det bästa samhället att förstå och se samhället är genom att man som individ själv tar avstånd från det som upplevs vara självklart, då kan det finnas en chans att det självklara inte ens går att förklara (Ahrne, 2007, s. 20-23).

Ahrnes beskrivningar om de olika sätten att se samhället som individer kan se på samhället uppenbaras även av studenterna på Södertörns högskola. De är inte endast studenter, de är även individer i samhället! Deras sätt att se på samhället påverkar deras sätt att relatera sig till andra, och påverkar även hur de kommer att placera in sig själva, och bli placerade av andra, i olika fack. En intressant aspekt som Ahrne tar upp är att det som är intressant att studera egentligen är varför individer väljer att följa olika normer och regler. För studenterna på Södertörns högskola skulle det intressanta vara varför de utländska studenterna helst sitter bredvid varandra och varför de svenska studenterna helst sitter bredvid varandra. Det är oskrivna regler som varje grupp har för sig, som studenterna kanske egentligen inte är direkt medvetna om. Ändå följer de dessa regler slaviskt, men varför? Det som framgick under våra intervjuer med studenterna tydde på att studenterna ville sätta sig där de kände sig bekväma, trygga och bredvid de som de kände bäst i klassen. Att de följer dessa oskrivna regler verkade alltså egentligen bara vara för deras egen bekvämlighet. Men ändå sätter de sig inte bredvid ”de andra”. Detta kan bero på den utanförskap som studenterna kommer att uppleva då den egna gruppen kan komma att stänga ut de studenter som avviker. Precis så som människor i ett samhälle – som också kan ses som ett stort offentligt rum – är grupperade, sker denna gruppering även i ett mindre klassrum.

Samhället som en möjlighet och hinder är tankar som uppenbaras i våra klassrum på Södertörns högskola, de finns som abstrakta teorier kring studenternas känslomässiga tillstånd av samhället som präglas av deras tidigare livserfarenheter.

6. Slutsats

Det yttre skalet hos alla studenter har varit den första faktorn till hur studenterna väljer att placera sig i klassrummet. De studenter som ser ut att vara utländska, sätter sig bredvid varandra medan de som ser ut att vara svenskar sätter sig bredvid varandra. Utifrån deras placeringar har det skapats ett mönster i det lilla klassrummet där det finns ett stort avstånd mellan respektive studenter. Första gången studenterna placerade sig i klassrummen måste de ha utgått utifrån utseendet eftersom att de då inte hade någon aning om vart ifrån respektive student kom ifrån eller präglats av studenternas ambition för skolan.

Under de kommande föreläsningarna och seminarierna har studenterna i viss mån lärt känna varandra bättre och har därför lärt sig mer om vart ifrån varje student kommer, men ändå finns detta mönster kvar. Utifrån intervjuerna visade det sig att vid den ”svenska sidan” av klassrummet kunde det även där finnas invandrare, som kom från t.ex. Finland, Polen, Frankrike eller att de var halvsvenskar. Egentligen kanske det mer handlade om en uppdelning mellan ”västvärlden” och ”mellanöstern”, eftersom att de som satt vid den ”utländska sidan” av klassrummet ofta härstammade från mellanöstern. Däremot kunde det även finnas en uppdelning där de som härstammade från andra västerländska länder än Sverige förhåller sig till varandra medan svenskarna fortfarande är som en grupp. Denna uppdelning kunde också existera bland de utländska studenterna där olika etniska grupper ofta umgicks och satte sig bredvid varandra under föreläsningar och seminarium.

Dessa studenter gör detta antingen för att de själva känner sig bekväma med de som sitter på den sidan av klassrummet, eller på grund av deras tidigare erfarenheter i livet som har gjort att deras sociala relationer kan ha liknande mönster både i klassrummet och utanför klassrummet. I de flesta klassrum fanns det även tydliga spår av ett personligt utrymme, då de från som etniskt härstammar från västvärlden ofta vill ha större avstånd från varandra medan de i mellanöstern inte behövde samma avstånd. Detta syntes genom att studenterna vid den ”utländska sidan” av klassrummet satt relativt nära varandra, medan studenterna på den ”svenska sidan” av klassrummet kunde sitta lite mer spridda.

Ännu en bidragande faktor till varför studenterna inte beblandade sig i klassrummen berodde på de fördomar som de har om varandra, genom att varje grupp tillskriver den andra gruppen olika egenskaper. I intervjuerna visade det sig att de utländska

studenterna ansågs vara väldigt högljudda av sig medan de svenska studenterna var mer tystlåtna och ambitiösa. Dessa fördomar har även bidragit till varför vissa studenter avviker från mönstret och placerar sig hos de olika grupperna, för visst kan det finnas svenskar som är högljudda som har en bild av att utlänningar är högljudda och därför väljer de att sätta sig bredvid de utländska studenterna och de utländska studenterna som anser att svenskar är tystlåtna och ambitiösa och vill på grund av detta sätta sig bredvid dem.

Dessa studenter har även kopplats ihop som avvikande, där de bryter mot de omedvetna regler som en grupp kan ha eftersom att de upplever sig ha mer likheter med den andra gruppen. De utländska studenterna ses som en grupp, och de svenska studenterna som en annan grupp. Dessa två grupper är grupper som egentligen kan vara helt omedvetna grupperingar, då det endast reproducerar den uppdelning bland utlänningar och svenskar som existerar i samhället. Samma mönster som finns i klassrummet återspeglas utifrån ett mönster som redan finns i samhället, där de utländska ofta håller sig för sig själva och de svenska för sig själva. Ju mer integrerat ett samhälle är, desto mer kommer klassrummet vara integrerat. Integration behöver inte betyda att de umgås med varandra utan att den etniska segregationen samt den geografiska segregationen i samhället får människor att ”växa ifrån varandra” som senare uppenbaras i varje rum och tillfälle. Varje grupp består av flera olika individer, och det är individerna som kan bestämma om mönstret ska reproduceras eller brytas, genom att endast förflytta sig till den andra gruppen.

Klassrummet blir det lilla utrymmet där det skapas någon form av gemensamt handlande och där studenterna skapar olika sociala relationer, samtidigt som de grupperar sig själva i olika grupper, där de helt plötsligt börjar se sig själva som ”vi” och de andra som ”dem”. Genom att de känner gemenskap med de som de känner är lika dem själva, blir det automatiskt så att de håller sig för sig själva. De utländska studenterna uppfattar alltså de svenska studenterna som ”dem”, samtidigt som de svenska studenterna uppfattar de utländska studenterna som ”dem”. Utseendet hos varje student, det yttre skalet, är en av de främsta anledningarna till varför studenterna upplever sig vara lika varandra, och därför dras de automatiskt till varandra. Denna gemenskap som då bildas kan vara omedveten eftersom att studenterna i de flesta fall inte vet om att detta mönster i klassrummet existerar. Det som är intressant i själva klassrummet är inte om studenterna vill sitta fram eller bak i klassrummet, på grund

av att de hör eller ser sämre. Det som är intressant är vilka studenter det är som sitter omkring dem, eftersom att det är detta som skapar mönstret i klassrummet.

Själva mönstret i klassrummet kan ses som rasifiering av klassrummet. Klassrummet blir rasifierat utifrån att studenterna kategoriseras i olika grupper där studenternas olikheter lyfts fram., som till en början främst riktas mot studenternas yttre skal, deras utseenden. I och med att studenterna lär känna varandra under studiens gång kan detta mönster och rasifiering av klassrummet ändra innebörd, där inte endast utseendet spelar roll längre utan även studenternas riktiga etniska tillhörigheter. Utifrån att studenterna får kännedom om varandras etniska tillhörigheter kan de känna ännu mer gemenskap med varandra, och reproducera detta mönster under varje föreläsning eller seminarium. Den gemenskap de i flesta fall formar här kan ses ur ett kulturellt perspektiv, då de upplever sig vara mer lika varandra utifrån normer och värderingar än endast deras utseenden. Dessa likheter kommer att skapa någon form av trygghet bland studenterna, vilket leder till att de omedvetet söker sig till varandra.

Ännu en faktor till varför studenterna dras till varandra kan vara deras tidigare erfarenheter med sociala relationer, eller hur samhället har behandlat dem. Studenternas habitus, som Bourdieu talade om, gör att studenterna oftast dras till det de alltid har varit bekanta med. Detta syns väldigt tydligt hos varje student, vare sig de tillhör den egna gruppen eller är avvikande från gruppen. De svenska studenterna kan dras till varandra eftersom att de under hela deras liv, utifrån deras erfarenheter, alltid har varit vana vid att ha sociala relationer med andra svenskar. Samma sak gäller för de utländska studenterna. De utländska studenterna som avviker följer också något slags mönster som har existerat under deras liv, som t.ex. studenten som alltid har umgåtts med svenskar, och väljer därför att sätta sig bredvid dem i klassrummet. Den svenska studenten som avviker följer också ett mönster som hans livserfarenhet har format, då han talade om att han är uppvuxen i en förort och de enda svenskarna han egentligen känner är hans egen familj.

Något som är intressant med denna svenske avvikande student är att han reproducerar det som han upplever i sitt eget geografiska område – hans hemort, förorten. Studenten förknippar förort med utlänningar, och dras därför även till dessa i klassrummet. Studenten rör sig alltså inte utanför sitt geografiska område i själva

klassrummet utan behåller det eftersom att det ger honom någon form av trygghet, då det har varit det han alltid har varit van vid.

Det kan även handla om någon form av social rädsla hos denna student, men även hos alla andra studenter, eftersom att studenterna på olika sätt försöker undvika varandra. De kanske inte gör det medvetet, men eftersom att de känner sig trygga vid det de är vana vid, skapas det någon form av social rädsla mot det som de upplever vara främmande. Denna typ av flykt eller undvikande som de kan göra är bl.a. genom att inte sätta sig bredvid varandra. I dagens samhälle finns denna sociala rädsla nästan överallt, människor har en tendens att helt enkelt försöka fly från det de inte känner sig bekväma med. Det kan handla om en flykt från en social relation med någon de inte känner sig bekväma med eller helt enkelt bara att fly från en viss social situation.

Hur studenterna handlar i klassrummet är självklart det som formar mönstret. Hur de väljer att placera sig, bredvid vem de placerar sig och varför de placerar sig där. De kanske är medvetna om den plats de tar i klassrummet, medvetna om vem dom sitter bredvid, men egentligen inte helt medvetna om konsekvenserna av deras handlingar. Studenterna handlar även efter hur de sett andra studenter handla, som uppkommer i den symboliska interaktionen. I och med att studenterna känner sig bekväma med de som liknar dem själva, kommer de i slutändan även börja handla som dem. Detta kan även ses som ett hierarkiskt nätverk där en student börjar handla på något sätt, och de andra studenterna sedan upprepar denna handling. Genom att de handlar efter varandra kommer detta även vara en bidragande faktor till hur mönstret reproduceras i klassrummet.

Varför studenterna egentligen gör liknande handlingar och beslut kan kopplas samman med grupp tillhörigheten, att de upplever att de i viss mån måste handla likadant för att det ska finnas en bra gruppbalans. Samtidigt kan detta även handla om grupptricket, att studenterna finner det svårt att vara avvikande från sin egen grupp då de faktiskt vill tillhöra den och börjar därför känna att de måste leva upp till de värderingar som gruppen omedvetet har satt upp. Grupptricket kan även vara en form av en social rädsla, i den bemärkelsen att man är rädd att vara socialt utesluten ur sin egen grupp och börjar därför leva efter dess värderingar. Grupptricket är inte alltid negativt, utan det handlar mer om att känna tillhörighet i en grupp där man kanske

inte alltid håller med om de oskrivna reglerna som kan existera utan att de finner ett värde i att agera som resten av gruppen gör. Detta värde kan skilja sig från person till person, beroende på hur det är personen agerar eller vilken situation personen är i. Men det största och främsta värdet måste vara att *tillhöra en grupp*. Genom att tillhöra en grupp blir människorna bekräftade på att de har gemenskap med några andra. Frågan uppkommer då om det är ett grupptryck eller inte, men den negativa klangen i grupptryck uppenbaras då studenter känner ett tvång till att vara med den grupp som man känner en tillhörighet med. Därför väljer vi att kalla det för grupptryck.

Studenternas positioneringar i klassrummet är även en form av en reproduktion av hur de positionerar sig själva i samhället. Mönstret i klassrummet liknar det mönster som finns i samhället. Människor är kategoriserade i grupper, där de känner en form av gemenskap, där de tillskriver andra människor olika egenskaper och där de har omedvetna regler som de följer. I samhället kanske man kan finna mer avvikande personer än vad man har gjort i klassrummen, men på samma sätt är även samhället mycket större än vad klassrummet är. Klassrummet kan alltså ses som en slags miniatyr av samhället. Segregationen i klassrummet kan även kopplas till den segregation som finns i samhället, i form av en boendesegregation. Det är ofta det skrivs och talas om ”förorter” där majoriteten av invånarna är utländska, samtidigt som det finns områden där majoriteten är svenskar. Varför dessa olika orter ser ut så kan bero på en hel del olika faktorer, det kan handla om jobbmöjligheter, ekonomi, bostadssituation osv., men detta mönster, med utländska grupper på olika platser och svenska grupper på olika platser förekommer ändå. När det gäller den utländska gruppen kan det handla om att man dras till det som är likt sig själv, eftersom att de är i ett främmande land med en främmande kultur. När de utländska kommer till Sverige har de med sig en ”kultur” från hemlandet som de har växt upp med, det är deras erfarenheter, habitus, som fortfarande håller på att utveckla sig. Detta bidrar till att de upplever en gemenskap med de andra utländska medborgarna, eftersom att de kan uppleva att de inte är ensamma om att ha en kultur med sig från hemlandet. Men detta kämpande med att behålla ”kulturen” blir ännu starkare då dessa utländska studenter eller föräldrar till dessa studenter lever i diaspora.

När det gäller olika etniska grupper bland alla utlänningar är detta ännu mer synligt, eftersom att varje etnisk grupp då faktiskt har en gemensam kultur från hemlandet, där de har liknande normer, värderingar och traditioner vilket bidrar till att de dras till

varandra. Den svenska gruppen är redan infödd i denna kultur, i deras land. De har inte lämnat något bakom sig, och är dessutom vana vid varandra, då de också delar en gemensam kultur. Därför dras liknande människor till varandra, och skapar ännu mer distans mellan människor som är olika varandra. Alla individer har olika habitus och det är inget undantag för de olika invandrargrupperna. Då de kommer från olika kulturer och har levt under olika omständigheter i deras hemländer, kommer de olika individerna även att ha olika livserfarenheter och habitus. Då de har invandrat till Sverige kan deras livserfarenheter, tillsammans med deras originella kultur, ge en väldigt annorlunda livserfarenhet än vad en svensk individ har.

De utländska studenterna som studerar på Södertörns högskola behöver inte heller ha invandrat in i landet, utan de kan ha fötts i landet och växt upp här precis som svenskar har, men ändå har majoriteten av dessa en tendens att dras till andra utlänningar, vare sig dessa är födda i Sverige eller inte. Återigen kan detta ha med strävandet efter att behålla ”kulturen” att göra dvs. levnadsstilen, att de har en kultur i hemmet som de kan uppleva att andra utländska studenter också har, och därför skapas det någon slags gemenskap bland dessa, samtidigt som de även anpassar sig till den svenska levnadsstilen.

Samhället i sig har en stor påverkan på varje individ, och studenterna är även individer. Därför har samhället en stor påverkan på studenterna, där deras erfarenheter från deras tidigare eller nuvarande sociala relationer i samhället kommer att påverka hur de skapar sociala relationer och bildar nätverk i det lilla klassrummet på Södertörns högskola.

Studenterna utgår inte ifrån att vara den person denne var innan han eller hon klev in i klassrummet, dvs. individen lämnar inte sin identitet eller sin världsuppfattning när denne kliver in i ett nytt socialt rum utan väljer att tillämpa de fenomen som de anser vara problematiska i samhället även i klassrummet.

Detta är pga. Att man influeras av samhällets ”krav” som individ, då studenterna är medvetna om att kravet utifrån även blir ett påtryck i det sociala rummet.

Där de egentligen har chansen till att bryta segregationen även om det vore ett litet steg från det största problemet som ligger i att hela samhället är uppdelat, så är det i slutändan en förändring.

Kärnan ligger i hur människor dagligen diskuterar kring det ”problematiska kring

uppdelningen i samhället” under olika aspekter, detta kan handla om allt ifrån boendesegregation till arbetsmarknadens anställningskrav för den sökande.

Diskussionerna sker i samband med möten, medier eller bara i ytliga relationer mellan människor, men det är viktigt att poängtera att de människor som talar om det problematiska kring uppdelningen även är en del i att detta faktiskt produceras och reproduceras i samhället och i de mindre ytorna av samhället, dessa människor är även vi studenter.

Studenter som dagligen diskuterar kring etnisk segregation genom att ta upp alla dess orsaker till att fenomenet uppstår och ser detta som någonting problematiskt, då de väl har chansen/möjligheten till att göra en liten förändring så väljer de istället att tillämpa samhällets alla osynliga krav på individen i klassrummet de träder in i.

Områden som Tensta och Danderyd är två omdiskuterade bostadsområden, då dessa två geografiska områden ofta tas upp som exempel i boendesegregation och etnisk segregation, ser vi oss om ännu en gång i klassrummet så ser vi att Tensta och Danderyd nu finns som två abstrakta områden i våra klassrum på Södertörns Högskola, då den vänstra delen av klassrummet är en miniatyr av synen studenterna har på Danderyd och den högra delen av klassrummet finns där som en abstrakt form av området Tensta.

Detta trots att kanske ingen av studenterna kommer från det området, men de vet, att uppdelningen är så som den ska se ut.

7. Källhänvisning:

Ahrne G (2007) *Att se samhället*. Malmö: Liber AB

Andersson P (2003) *Social kompetens: När individen, de andra och samhället möts*. Lund: Studentlitteratur AB

Andersson, Åsa (2003). Inte samma lika: identifikationer hos tonårsflickor i en multietnisk stadsdel. Diss. Göteborg : Univ., 2003

Bauman Z, May T (2001) *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.

Becker H.S (2006) *Utanför: Avvikandets sociologi*. Karlshamn: Carlhamn Tryck & Media

De Swaan A (2003) *Mänskliga Samhällen*. Lund: Grahns tryckeri.

Eriksen, Thomas Hylland (1998). *Etnicitet och nationalism*. Nora: Nya Doxa

Giddens A (2007) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur AB.

Israel J (1999) *Handling och samspel: ett socialpsykologiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur

Johansson, Thomas (2004). *Socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur

Molina I (2005) "Rasifiering. Ett teoretiskt perspektiv i analysen av diskriminering i Sverige". I De los Reyes, Paulina och Masoud Kamali (red.), *Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. SOU 2005:41. Stockholm: Fritzes.

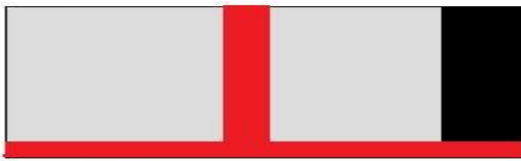
Peterson A, Svensson L.G, Addo T (2003) *Ungdomar i vardagens väv*. Lund: Studentlitteratur AB.

Öhlander M (red.) (2005) *Bruket av kultur: hur kultur används och görs socialt verksamt*. Lund: Studentlitteratur AB

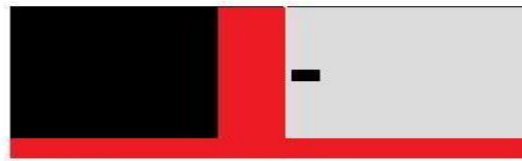
Klassrum på Södertörns högskola
 En studie kring intagna positioner/platser av etnisk svenska studenter och
 utländska studenter.

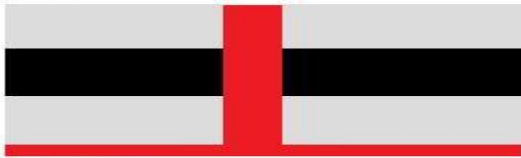
Klassrum 1

Klassrum 2

Klassrum 3

Klassrum 4

Klassrum 5

Klassrum 6

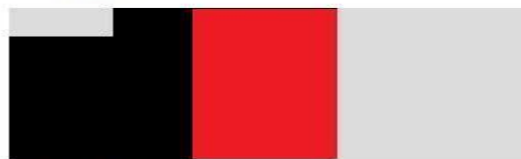
Klassrum 7

Klassrum 8

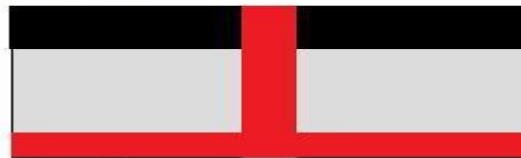
Klassrum 9

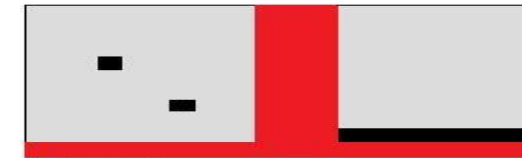
Klassrum 10

Klassrum 11

Klassrum 12

Klassrum 13

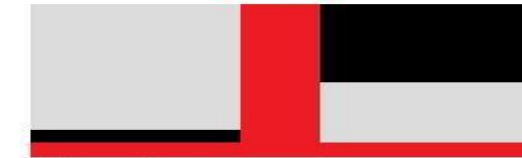
Klassrum 14

Klassrum 15

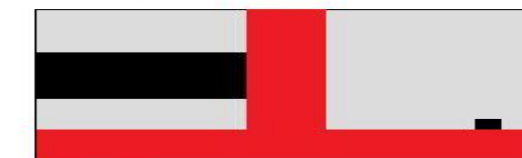
Klassrum 16

Klassrum 17

Klassrum 18

Klassrum 19

Klassrum 20

